

VALL PALOU, MIRA'T EN L'ARXIPÈLAG

Fina Duran Riu, Comissaria de l'exposició

Mira't en l'arxipèlag
ull fragmentari en llengua
que no cessa,
que es disloca.
Ha parlat un déu
sense hostatge

Àngels Moreno, L'Usurpador, Biblioteca de la Suda 197, Pagès editors, Lleida, 2017

Aquesta idea de descobriment, de mirada fragmentada, ens empeny a plantejar un viatge a l'obra de Teresa Vall-Palou a través d'un camí que va transitant per les diverses capes que configuren el seu llenguatge creatiu.

És ben certa la impossibilitat d'acostar-nos al significat total d'una creació, no ho podem pretendre, però sí que podem cercar la manera més directa d'apropar-nos a la multitud de percepcions suggerides per l'obra artística. Possiblement, tot seguint els camins traçats per la filosofia de la deconstrucció, una via seria anar separant les diverses pells que la formen i, capa a capa, anar percebent l'energia i força que l'ha anat creant i alhora ha anat impregnant la seva expressió.

Conèixer una mica millor la seva estructura ens fa anar descobrint les seves significacions i així, pas a pas, podem anar realitzant aquest viatge que no ens portarà, possiblement, a cap altra porta que a la de conèixer una mica millor quines són les vibracions que ens estimulen i com l'artista ens hi permet arribar.

Mira't en arxipèlag recorre les creacions de Teresa Vall Palou tot donant unes possibilitats diferents de lectura, obrint-nos a noves actituds i esborrant idees preconcebudes. El coneixement que podíem tenir de l'artista es dissol en un camí on trobem obres figuratives al costat d'obres d'expressió informalista, obres escultòriques dialogant amb altres que voregen el surrealisme, la forma separada del color, els signes orientals enfront les empremtes de materials del nostre entorn, i l'obra posada en diàleg amb el seu mateix procés de creació.

Més que mai podem dir que cada part és un tot, cadascuna de les obres pot representar una part del llenguatge però, alhora, és un tot que ens permet circular pel constant moviment de la creació artística. Cap de les obres presentades té la clau de la bona interpretació del coneixement de la trajectòria artística, cap d'elles és la que ens permet dir que ja coneixem l'obra de la Teresa Vall Palou, no ens dona el sentit total de la seva creació, però en canvi sí que té la força del camí recorregut i és la suma de tot el treball fet.

Destaquem la generositat de l'artista que ens permet aquesta varietat de lectures de la seva obra i la valentia d'oferir una mostra on a cada nou espai es presenta una expressió diferent. L'arxipèlag de petites mostres que componen l'exposició ens allunya del desig d'una lectura uniforme i ens afronta a la incomoditat d'haver de sortir de la zona de confort d'allò ja conegut, cadascun dels apartats és un parèntesi diferent, aïllat de la

resta, però alhora, de manera quasi imperceptible, ens fa descobrir com es va crear la unitat a partir de cadascuna de les diferències.

Cada apartat és un petit univers tancat que, malgrat ser part del conjunt, manté la seva pròpia identitat i mostra orgullós la seva diferència. El recorregut per cadascun d'ells ens apropa als diferents mons dels:

PROCESSOS, una petita mostra de com s'arriba al treball final on sovint ens admira tant el pas previ com el resultat. Unes obres que ens permeten conèixer no només com ha treballat l'artista, sinó també ens fan veure com, sovint, l'itinerari seguit per arribar a l'obra és tan interessant com ella mateixa.

La valoració del procés tècnic, el reconeixement dels passos a seguir per aconseguir arribar a l'expressió buscada, és una manera d'apropar-se directament i vigorosa a la veritat de l'obra. Saber el seu camí és apropiat a la seva realitat i acostar-nos-hi una mica més.

Les planxes per a la realització de les litografies i de les puntes seques mostren el treball de l'artista, però també es reivindiquen com a obra. El diàleg que s'estableix entre les litografies i les planxes d'alumini, utilitzades per ser emulsionades i per col·locar-hi el fotolit que serà entintat i estampat, és d'una gran potència i ens permet descobrir variants de color que dupliquen el missatge de l'obra.

El color blau i vermell de les planxes, que ens atrau per la seva bellesa en realitat ens indiquen no una opció estètica sinó que ens descriuen la possibilitat de poder ser tornades a utilitzar (en el cas del blau) o la impossibilitat que aquella planxa torni a fer una impressió (en el cas del vermell). Una senzilla mostra de la bellesa de la practicitat.

Els sorprenents acetats que es fan servir per les puntes seques ens deixen veure les seves ferides, les seves ratllades, els seus accidents fets a través del foc i altres elements per crear unes escletxes on s'acumularà la tinta i on es destacarà un món de contrastos. Després de ser entintats es passen per la tarlatana dues vegades i finalment es passen pel tòrcul i s'estampen.

La laboriositat com a element fonamental de la creació de la peça ens allunya de falses imatges dels creadors que defugen la forma.

Un plegat de camins, d'experimentacions i d'interrogants que de manera inusual se'ns ofereixen per ser admirats i descoberts al costat de l'obra que resultarà de la seva experiència i creació.

VOLUMS ens mostra unes obres no habituals en els paràmetres més coneguts de l'artista, unes escultures de tall figuratiu, uns caps amb una expressivitat que ens apropa a allò més ancestral.

La força de la mirada primitiva ens fa sentir la sinceritat d'allò que defuig l'artificiositat i es mostra amb la seva energia. Ni la imitació, la descripció o el naturalisme marquen la voluntat d'aquestes peces, més aviat hi podem percebre una necessitat d'acostar-se a la més primigènia expressió de la forma, fugir de tot allò que no sigui essencial i acostar-se a la força que emana de la matèria.

La manca de color, en una artista que el treballa des de diferents punts, és una mostra més de la importància que en aquestes obres té el diàleg amb la matèria. Segurament per aquest motiu aquestes obres han estat fetes en la laboriosa tècnica coneguda com Raku utilitzada, especialment al Japó des de finals del segle xvi, pels mestres del te influïts per la filosofia budista zen, els quals hi veien un retorn conscient al directe i primitiu tractament del fang i a l'experimentació dels sentits a través del contacte amb la terra.

L'elaboració d'aquestes peces és un procés que passa per diferents etapes, cadascuna de les quals requereix el pas del temps i el treball de l'artista, un pas a pas que determina el resultat final i que passa per la utilització de dos forns, un forn habitual en una primera cuita i un forn de raku posteriorment.

Un cop passades les peces pels dos forns es cobreixen amb serradures i es mullen amb aigua per refredar-los i el resultat de tot el procés és el característic to negre de les obres.

COLOR. El color ha estat utilitzat des de tots els temps com a símbol per les diferents cultures i civilitzacions. Se li ha donat característica d'expressió de sentiments i creences i ha estat emprat pels artistes de diferents tendències i estils per donar forma i força a les seves obres. Ara se'ns presenta de la manera més minimalista. Fora de tota expressió s'utilitza la seva ordenació en sèries de gammes cromàtiques per aconseguir que ens adonem de cada matís. L'obra fa que cada color es desenvolupi davant dels nostres ulls en unes relacions ascendents i descendents, tot fent un joc de presències que es fan absents en el seu recorregut.

La pintura compta amb el color com un dels seus eixos bàsics, però en aquest cas l'artista ens el mostra en el seu estat més pur, i tot i així, se'ns fa evident que és la combinació feta per la seva creació la que ens impacta i ens ofereix tota la seva bellesa de manera natural, sense artificis.

Aquest seguit de conjunts de petites traces rectangulars de colors és una mostra molt clara i palesa de com la mirada de l'artista, fins i tot quan es mostra despullada i lliure d'interpretacions i formes, ens acompanya al descobriment de noves percepcions no conegudes.

GRAFIES. Una de les característiques de l'art japonès és la reinterpretació i la simplificació de les formes que a través de les diferents cultures, configuradores de la seva història, han format el seu llenguatge artístic. De la mateixa manera ens trobem que a través de la reinterpretació de les formes i la seva simplificació Teresa Vall Palou ha anat arribant a unes peces on la grafia pren el protagonisme de l'obra i a través del seu enèrgic traç ens apropa a elements de la natura. I ho fa a través de la simplicitat, aconseguint a través de formes lineals i amb la presència de l'espai buit, donar el protagonisme d'aquestes peces a unes formes que defugen una elaborada producció i ens apropen amb pocs Mitjans expressius a elements que al ser només suggerits agafen tota la seva transcendència.

OBJECTES. Sense cap mena de dubte aquest és un dels apartats més sorprenents de la mostra. I en canvi és on se'ns presenta la part més íntima de l'artista. Potser és per això que algun dels objectes ens fan pensar en els objectes creats pel surrealisme a partir de la pulsio de l'inconscient.

Una pintora fa una obra en homenatge a la mort de la pintura, exposa la cinta de la veritable història de la seva vida amb una mirada molt irònica de les seves característiques, crea una peça on petites boles ens acosten a múltiples visions d'ulls atents, ens mostra meteorits provinents de mons estranys i ens dona l'aparell que ens permet passar del seny a la rauxa. Poques vegades podem contemplar en un petit espai un conjunt d'obres que ens aportin la ironia al voltant de la feina realitzada d'una manera tan clara i contundent.

La mirada que l'allunya de tots els dogmatismes sobre la feina artística dona a aquestes obres la singularitat de la contemplació des de la distància irònica de la pròpia tasca creativa, fet ben poc habitual en els diferents àmbits que ens envolten i en especial en l'àmbit artístic. Segurament per tot això un element destacat d'aquest espai és el llibre que homenatja a Joan Brossa.

FORMES. El protagonisme de la forma que apareix en moltes de les obres de Teresa Vall Palou ha estat separat i mostrat de forma més nua en unes obres on ocupa tot l'espai i només es mostra reforçada a través de la subtileza de la llum.

Formes allargades, rodones, orgàniques o sigui quina sigui la seva geometria han estat sempre elements destacats en les obres de l'artista. Al separar-les dels altres elements que acostumen a formar part de l'obra es mostren amb tota la seva puresa.

L'expressió de la seva nuesa ens permet donar-li el paper protagonista que sovint queda ocult sota l'expressió de l'energia del traç o de la força del color, i d'aquesta manera descobrim una part de les formes utilitzades.

EMPREMTES. Lourdes Cirlet ens diu que ja des dels seus inicis l'informalisme "refleix un desassossec profund, i, això no obstant, prova d'agafar-se a alguna cosa tangible: la matèria de l'obra artística. Tot donant un valor decisiu a les qualitats de la textura, els artistes informalistes aconseguen subratllar el caràcter material de les seves realitzacions".*

Sigui per desassossec, sigui per experimentació o potser pel desassossec que acompanya a l'experimentació de la creació, les darreres obres de Teresa Vall Palou mostren les empremtes deixades pel material trobat. Un material quotidià, que envolta el dia a dia de l'artista, es reconverteix en unes obres de forta expressió tan sols a través del senyal deixat al seu pas, a voltes en positiu altres en negatiu, però sempre mostrant el testimoni de la seva forma a través del vermell i el negre.

Diferents materials col·locats sobre diferents textures fan que es vagin creant uns dibuixos on l'absència de color va formant formes i figures. Malgrat la importància de la matèria primera es fa difícil reconèixer el seu origen i el resultat es fa realitat en unes sèries realitzades amb uns colors que contrasten enèrgicament.

El conjunt d'aquestes peces ens guia cap a una mirada que es concentra en l'observació d'uniques empremtes, però en realitat la força de les seves formes defuig l'anècdota per

enfonsar-se en l'experimentació de la creació. Ja no té importància d'on prové allò que veiem sinó el resultat final de la seva execució.

Un cop recorregut l'arxipèlag i feta la mirada introspectiva, proposada pel títol de l'exposició, som conscients que des de la teoria podem mirar l'obra des de molts punts de vista. Fins i tot hem gosat esbossar vincles amb l'art primitiu, l'art japonès, l'informalisme, l'expressionisme i el surrealisme però de manera volguda no hem aprofundit en la recerca de lligams incerts, les mateixes obres ens diuen que és millor no fer-ho. El seu recorregut ens demana un respecte, d'alguna manera ens diuen que si elles es mostren amb tota la seva nuesa, si han permès que les separem en petites illes segons la seva expressió no ens donen el consentiment per omplir-les d'artifici i de teories generades a partir només de la seva contemplació parcial.

Des del seu silenci allunyat de teories, però ple de força expressiva, ens fan veure que només des de la contemplació oberta i l'observació des de la mirada ampla de la sensibilitat artística serem capaços de percebre tot el conjunt de la seva pulsio creativa.

*Lourdes Cirlot, "La pintura informalista a Catalunya". Text catàleg Informalisme a Catalunya. Pintura, Centre d'Art Santa Mònica, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 27 setembre – 8 novembre 1990, pàg. 9.